

Zelfs vragen staat vrouwen niet vrij (1985)

Sieth Delhaas

Dagblad Trouw, 25 oktober 1985

Inleiding

Sieth Delhaas heeft zich in haar woonplaats Den Bosch actief ingezet voor het volkspetitionnement. Een van de zaken die haar tijdens haar tocht langs de deuren is opgevallen, is dat heel wat mannen denken de problematiek van de kruisraketten beter te kunnen beoordelen dan hun vrouw. Anno 1985 komt het nog steeds voor dat mannen menen voor hun vrouwen te moeten beslissen.

Zelfs vrouwen en kinderen

De steek die de heer Frinking, defensiespecialist van het CDA, heeft laten vallen, ontsiert nog altijd het politieke breiwerk van deze partij. Ik bedoel de steek die van zijn breipen glipte toen hij, uitdrukking gevend aan zijn vrees voor het volkspetitionnement tegen de kernwapens, zei dat zelfs vrouwen en kinderen mogen tekenen.

Ruim een maand heb ik afgewacht wat er met die gevallen steek zou gebeuren. De heer Frinking heeft na zijn twijfelachtige uitspraak slechts laten weten dat het een verspreking was. Verder heerst er stilte. Ik kan niet nalaten nu die gevallen steek op een hulplnaaldje op te nemen.

De defensiespecialist heeft namelijk met zijn met klem gedane verzekering (Trouw 5 september 1985), dat zijn uitlating een verspreking gold, de schade niet hersteld, dus vrouwen en kinderen niet met gepaste securiteit weer in zijn politieke breiwerk opgenomen. Hij heeft ze gelaten waar ze waren, halverwege het partij-broddelwerk. Maar dat deert de heer Frinking en kennelijk ook zijn partijgenoten niet.

Ik heb behoefte die steek op te pakken. Vier woorden die blijven drijven op het oppervlaktewater van mijn bewustzijn: zélf s vrouwen en kinderen.

Wat is ontsnapt aan de haag van Frinkings tanden, mag een verspreking zijn die hij liever voor zich gehouden had. Maar een verspreking die haarscherp aangeeft hoe deze CDA-man in zijn hart de vrouwen is toegedaan: zij zijn onmondig als kinderen, niet in staat zelf beslissingen te nemen. Handelingsonbekwaam.

Tijdgebonden

Het herinnert me aan bijbelse verhalen waarin mannen ook tellen: uitgezonderd de vrouwen en de kinderen. Tijd- en cultuurgebonden verhalen waarbij Frinking zich uitstekend thuis lijkt te voelen. De C van zijn democratisch appèl lijkt immers – alleen al als het om vrouwenzaken gaat – ook niet verder te reiken dan christelijke cultuur als traditie en heeft geen enkele overeenkomst met het radicale handelen en spreken van Jezus Christus.

Waarom ik de gevallen steek oppak heeft nog een ander doel dan de belediging door de heer Frinking aan alle vrouwen aangedaan nog eens te memoreren. Bij zijn zelfschoning gebruikt hij een oud politiek spel: de verdeel- en heerspolitiek. Het zou geenszins zijn bedoeling zijn geweest de vrouwen die zeer actief zijn in de vredesbeweging in diskrediet te brengen. Nee, allicht.

Hij weet maar al te goed dat heel wat vrouwen die op het CDA stemmen bij de organisatrices, collectantes, coördinatrices, telsters, etcetera van het volkspetitionnement behoren. Tegen welke vrouwen wil de heer Frinking deze vredesvrouwen uitspelen? Tegen niet nader te noemen onnozele halzen?

Het huis van de menseneter

De uitlating van de CDA-politicus staat niet op zichzelf. Bij mijn tocht langs zo'n zeventig huisdeuren heb ik veel gezien en mijn ervaringen getoetst aan die van anderen. Ik heb ontdekt, dat deze vrouw verachtende houding niet alleen de heer Frinking eigen is. Er blijken nogal wat mannen in onze Hollandse huizen te wonen, die het probleem van de kruisraketten veel beter kunnen beoordelen dan vrouwen – menen zij zelf!

Ik noem een paar voorbeelden:

- thuis bij de coördinatrice van mijn wijk melden zich twee vrouwen die thuis niet mochten tekenen;
 - een vrouw reageert nerveus op mijn vraag naar de kaart en zegt tenslotte, dat ze hem kwijt is. Ik geef haar een nieuwe. Dan komt de aap uit de mouw: ik moet het mijn man vragen. Even later komt ze – vernederd, vind ik – terug met de mededeling, dat er niet getekend mag worden. Zwijgende toeschouster is een zestienjarige dochter;
- mannen die aan de voordeur komen en plaatsvervangend meedelen, ook als er naar de mening van huisgenoten wordt gevraagd: hier wordt niet getekend, of, als er één handtekening wordt afgegeven, dat hun handtekening geldt voor het hele gezin;
- een man, die de kaart uit de handen van zijn vrouw ruikt, terwijl ze tekent en de deur voor de collectant dicht smijt.

Ik heb die avonden van het volkspetitionnement vaak moeten denken aan de parabel van Dorothee Sölle: het huis van de menseneter. Het petitionnement is immers een oproep aan het Nederlandse volk: verlaat het huis van de menseneter; de menseneter die zich in dit geval

vertoont in de gedaante van de NAVO of het bondgenootschap met Amerika. Maar met het petitionnement is de menseneter ook in de huizen van de burgers zichtbaar geworden.

Een treffend voorbeeld houdt mijn verbeelding gaande.

Een man van midden dertig opent de deur: nee, ik teken niet. Stug draait hij zich om naar zijn vrouw, die achter in de gang staat: daarvoor moet u bij mijn vrouw zijn, zegt hij. De vrouw komt naar de deur. Zwijgend passeren ze elkaar. Bij de deur bukt ze zich, pakt de handtekeningenkaart van een verborgen plekje onder de CV-radiator, tekent en overhandigt me de kaart. Enkele meters van ons verwijderd staat de man. De rug naar ons toegekeerd bladert hij in een krant. Iedereen zwijgt en de spanning is tastbaar. Ik denk: hoe gaan die mensen samen verder nu de keuze voor leven en dood zo lijnrecht tegenover elkaar zijn komen te staan? Werd vrouwen daarom het kiesrecht onthouden?

Kiesrecht voor vrouwen

Op deze manier is het kiesrecht voor vrouwen na zestig jaar weer eens duidelijk zichtbaar geworden. Het recht op een eigen politieke keus voor vrouwen dat haar in 1919 werd toegekend is kennelijk, als we de uitspraak van de heer Frinking beluisteren en de handelwijze van veel Hollandse mannen zien, nog niet geworteld in de harten van velen: mannen én vrouwen. We kunnen daarover nauwelijks verbaasd zijn als we nagaan hoe dat vrouwenkiesrecht er tenslotte is gekomen. Zeker niet van harte.

Ik heb er de memoires van de voorvechter dr. Aletta Jacobs nog eens op nageslagen. De eigen vrouwengeschiedenis vertelt soms zaken, die de officiële geschiedenis nogal eens als oninteressante bijkomstigheden achterwege laat, maar die bijvoorbeeld op het punt van de gezindheid naar vrouwen toe vaak wat meer inzicht geeft. Niet louter op voorstel van minister Marchand werd het vrouwenkiesrecht in de grondwet vastgelegd, maar het werd na veertig jaar keiharde strijd van de regering afgedwongen.

Of zoals Aletta Jacobs, die zelf al vanaf 1883 vocht voor het vrouwenkiesrecht, vertelt:

“In November 1918 openbaarde zich in nagenoeg alle landen een revolutionaire geest en zoo was het ook ten onzent. Toen nu de regering bevreesd voor de gevolgen, naar de wenschen van de revolutionnisten vroeg, werden slechts twee wenschen duidelijk uitgesproken: de 8-urige werkdag en het vrouwenkiesrecht. De reactionnaire, clericale Regeering die nu weeder aan het bewind was gekomen, zegde inwilliging toe. Mr. Marchand had reeds bij den aanvang van het zittingsjaar, in September, een wetsvoorstel ingediend om aan de vrouwen dezelfde politieke rechten te geven als aan de mannen. Dit voorstel werd in beide Kamers met groote meerderheid aangenomen en op 18 september 1919 door de Koningin bekrachtigd”.

Mens-zijn

Het volkspetitionnement – een aan de bevoegde macht gericht verzoek waarin om het nemen of nalaten van een bepaalde maatregel wordt gevraagd – heeft op een niet te ontlopen wijze elk mondig mens in ons land aangesproken op haar/zijn mens-zijn. Mens-zijn wil immers zeggen keuzes maken.

Vrouwen hebben in het verleden – en ook nu vaak nog – nauwelijks de kans gehad, maar ook nauwelijks de kans gegrepen, eigen keuzes te maken. Zijn aan haar mens-zijn dus niet of nauwelijks toe gekomen. Nog altijd blijken er mannelijke relaties te zijn die menen die keus voor háár te moeten maken. Maar verantwoordelijkheid voor het eigen bestaan en het eigen handelen kan en mag niet aan anderen worden overgelaten.

Kiezen houdt ook risico's in. En kiezen vraagt ook een eigen inzet. Ook dat nemen vrouwen vaak te weinig ernstig.

Kiezen kan ook betekenen: in de gevarezone komen, zeker als het een politieke keus betreft, ik denk daarbij aan twee ernstige voorbeelden. Vrouwen en mannen sympathiserend of actief binnen 'Greenpeace', hebben – met de aanslag door de Franse, overheid op de Rainbow Warrior – ervaren hoe ver de tolerantie van politici gaat als het om inmenging in zaken gaat, die 'onnozele halzen' niet snappen. De vrouwen in Greenham Common die volhouden in hun verzet tegen de kruisraketten op Engels grondgebied moeten hun bemoeizucht bekopen met onverbloemde terreur van de eigen overheid. De laatste berichten geven aan dat ze zelfs aan straling zouden worden blootgesteld.

De periode van het petitionnement waarom het allemaal begon is bijna voorbij. Het is goed met alle vrouwvijandige uitspraken en beelden voor ogen de keuzes tegemoet te gaan, die in het voorjaar van 1986 van de burgers worden gevraagd.

En wat de heer Frinking betreft: zijn verloren eer zou hij wellicht terug kunnen winnen door een suggestie van de vrouwenstrijdster Joke Smit over te nemen, die zij kort voor haar overlijden in 1981 deed; namelijk een wetsontwerp indienen, waarbij wordt bepaald dat de helft van onze volksvertegenwoordiging uit vrouwen dient te bestaan. Dan wordt voor vrouwen eindelijk het passief kiesrecht volledig ingevoerd. We hebben het wel op papier, maar het moet nu eens feitelijk gerealiseerd worden.

